

**BYUDJET MABLAG'LARI HISOBIDAN FUQAROLAR ISHTIROKIDAGI
"TASHABUSLI BUDJET" MOLIYALASHTIRISH TURLARI VA UNI
O'ZBEKISTONDA QO'LASHNING DOLZARBLIGI (BEKOBOD SHAHAR
MISOLIDA)**

Saidjalolov Muhammadayubxon Ulug'bekovich

O'zbekiston Respublikasi Toshkent

Bank-moliya akademiyasi 2-kurs tinglovchisi

Hozirgi iqtisodiy o'zgaruvchanlik va jamiyatning rivojlanish talablariga javoban, "Tashabbusli Budjet" dasturi byudjet mablag'larini samarali boshqarish va aholining faol ishtirokini ta'minlashda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Ushbu dastur orqali fuqarolar mahalliy muammolarni aniqlashda va ularni hal qilishga qaratilgan loyihalarni moliyalashtirishda bevosita ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bekobod shahrida "Tashabbusli Budjet" tizimining joriy etilishi shahar infratuzilmasini rivojlantirish, ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilish va fuqarolarning davlat boshqaruvidagi rolini oshirish uchun samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Bekobod shahrida "Tashabbusli Budjet" dasturining muvaffaqiyati fuqarolar ishtirokini kengaytirish, moliyalashtirish turlarini diversifikatsiya qilish va mahalliy ehtiyojlarga mos loyihalarni qo'llab-quvvatlashga bog'liq. Dastur doirasida fuqarolarning takliflarini yig'ish va ularni ovozga qo'yish jarayonlari shaffof bo'lishi talab etiladi. Onlayn platformalar va raqamli ovoz berish tizimlarini joriy etish bu jarayonlarni soddalashtiradi va tezlashtiradi. Bekobod shahrida ko'chalarning yoritilishi, ichki yo'llarni ta'mirlash va yashil maydonlarni kengaytirish kabi dolzarb masalalar aholining faol ishtiroki bilan muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda.

Fuqarolar ishtiroki "Tashabbusli Budjet"ning asosiy elementlaridan biri hisoblanadi. Aholining loyihalarni taklif qilish va ularni amalga oshirish jarayonlarida qatnashuvi mahalliy muammolarni aniqlashda muhim o'rin tutadi. Bekobod shahrida fuqarolar tomonidan kiritilgan takliflar shahar infratuzilmasini rivojlantirish, obodonlashtirish va ijtimoiy loyihalarni amalga oshirishda asosiy yo'nalishlar sifatida belgilangan. Shu bilan birga, faol ishtirokchilarni rag'batlantirish va mukofotlash tizimini joriy qilish ularning faolligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Motivatsiya tizimini kuchaytirish "Tashabbusli Budjet"ning muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim hisoblanadi. Fuqarolarni takliflarni ilgari surishga rag'batlantirish uchun mukofot tizimlari, diplomlar va esdalik sovg'alari kabi chora-tadbirlarni qo'llash Bekobod shahrida dastur samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, moliyalashtirish jarayonlarining ochiqligi va shaffofligi fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini kuchaytiradi.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali "Tashabbusli Budjet" dasturining samaradorligini oshirish mumkin. Bekobod shahrida onlayn platformalar va raqamli boshqaruv tizimlarini qo'llash ovoz berish jarayonlarini avtomatlashtirish va tahlil qilishni tezlashtiradi. Bu nafaqat fuqarolar uchun qulay sharoit yaratadi, balki byudjet mablag'larining oqilona sarflanishini ham ta'minlaydi. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalar moliyalashtirish jarayonini optimallashtirish va jamiyat bilan aloqa samaradorligini oshiradi.

Ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantirish Bekobod shahrida "Tashabbusli Budjet"ning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Mahalliy aholi uchun qulay sharoitlarni yaratish, ekologik loyihalarni qo'llab-quvvatlash va jamiyatning ijtimoiy ehtiyojlariga e'tibor qaratish orqali dasturning ta'sirchanligi oshadi. Bekobod shahrida yashil hududlarni kengaytirish va chiqindilarni boshqarish bo'yicha loyihalar ushbu tamoyillarning muvaffaqiyatli amalga oshirilayotganini ko'rsatadi.

Bekobod shahrida "Tashabbusli Budjet" dasturining muvaffaqiyati nafaqat mahalliy muammolarni hal etishda, balki shahar infratuzilmasini uzoq muddatli rivojlantirishda ham katta ahamiyatga ega. Ushbu dastur orqali fuqarolarni davlat boshqaruviga jalb qilishning barqaror tizimini yaratish mumkin. Fuqarolar takliflarining to'planishi va ular asosida loyihalarning amalga oshirilishi shahar infratuzilmasini rivojlantirish uchun maqsadli resurslardan foydalanishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, ushbu yondashuv mahalliy boshqaruv organlari va aholi o'rtasida o'zaro ishonchni kuchaytiradi, bu esa jamiyatda ijobiy ijtimoiy ta'sirni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Kelgusida "Tashabbusli Budjet" dasturining samaradorligini oshirish uchun bir qancha chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Birinchi navbatda, fuqarolar ishtirokini kengaytirish maqsadida ta'lim va axborot kompaniyalarini tashkil etish talab etiladi. Bu orqali aholini loyihalarning ahamiyati va ularning hayot sifatiga ta'siri haqida xabardor qilish mumkin. Fuqarolar uchun shaffof ma'lumot tizimlarini joriy etish va loyihalarning amalga oshirilish bosqichlarini muntazam yoritib borish ishonchni oshirishda muhimdir.

Shuningdek, "Tashabbusli Budjet" dasturini moliyalashtirish jarayonlarida xususiy sektorning ishtirokini ta'minlash orqali resurslar hajmini oshirish va loyihalarni kengroq miqyosda amalga oshirish mumkin. Bekobod shahrida mahalliy korxonalar va tadbirkorlarni ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishga jalb qilish shahar infratuzilmasining rivojlanishiga sezilarli hissa qo'shadi. Xususiy sektor bilan hamkorlikni rivojlantirish byudjet mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Dastur doirasida tahlil va monitoring tizimlarini mustahkamlash ham muhim ahamiyatga ega. Loyihalarning natijadorligini baholash va fuqarolarning qoniqish darajasini tahlil qilish orqali "Tashabbusli Budjet"ning samaradorligini oshirishga

yo'naltirilgan strategiyalarni ishlab chiqish mumkin. Bekobod shahrida bunday tizimlarni joriy etish, loyihalarning natijalarini doimiy ravishda tahlil qilib borish, ularning ahamiyatini va fuqarolarga ta'sirini aniqlashga yordam beradi.

Kelgusida "Tashabbusli Budjet" dasturini boshqa shahar va hududlarda ham joriy qilish orqali mamlakat bo'ylab ijtimoiy rivojlanishning yangi mexanizmini shakllantirish mumkin. Bekobod shahridagi tajriba asosida ishlab chiqilgan modellarning samaradorligi boshqa hududlarda muvaffaqiyatli amalga oshirilishiga ishonch beradi. Shu tariqa, "Tashabbusli Budjet" nafaqat mahalliy muammolarni hal qilishga, balki mamlakat miqyosida iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, "Tashabbusli Budjet"ning uzoq muddatli barqarorligi va rivojlanishi uchun fuqarolar ishtiroki, innovatsion yondashuvlar va davlat-xususiy hamkorlikni rivojlantirish dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda. Bu yondashuvlar orqali mahalliy infratuzilmaning rivojlanishi va aholining hayot sifatining yaxshilanishiga erishish mumkin. Bekobod shahri misolida ushbu dastur mamlakatda ijtimoiy rivojlanish va davlat boshqaruvida ishtirokni kengaytirishda muhim qadam bo'lib xizmat qilmoqda.

Manbalar ro'yxati

1. Mamatov, B.S., Xujamkulov, D.Y., & Nurbekov, O.S. (yil ko'rsatilmagan). Investitsiyalarni Tashkil Etish va Moliyalashtirish. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi, Toshkent Moliya Instituti.
2. G'ozibekov, D.G'. (2003). Investitsiyalarni Moliyalashtirish Masalalari. Toshkent: Moliya.
3. Karliyeva, R.X. (2011). Investitsiyalarni Tashkil Etish va Moliyalashtirish. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta Maxsus Ta'lim Vazirligi tomonidan tavsiya etilgan o'quv qo'llanma. Toshkent: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
4. Qobulov, X.A., & Murtozayeva, Z.K.Q. (yil ko'rsatilmagan). O'zbekistonda Jamoatchilik Fikri Asosida Shakllantiriladigan Loyihalarni Moliyalashtirish Tizimini Joriy Etilishi va Rivojlanishi. Iqtisodiyot va Biznes.
5. **Ekologiya, Atrof-Muhitni Muhofaza Qilish va Iqlim O'zgarishi Vazirligi.** 2024-yilda byudjet mablag'lari bo'yicha tasdiqlangan yillik reja va uning ijrosi. Rasmiy veb-sayt: urmon.gov.uz.
6. **Moliya va iqtisodiyot.** Byudjet mablag'lari qanday sarflanyapti? Irada Toshmatova. (2021-yil 31-may).